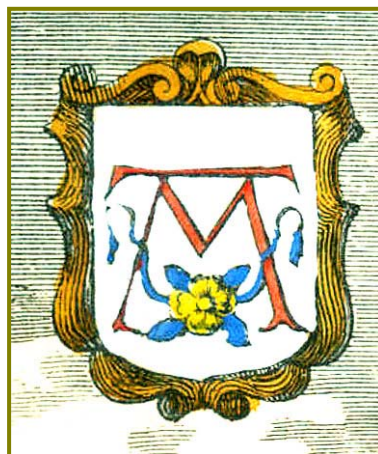


En schackkant i kvarteret Lothar

Förundersökning i form av schaktningsövervakning

RAÄ 232
Kvarteret Lothar 3
Västerås stadsförsamling
Västmanland

Ulf Alström



Innehållsförteckning

| | |
|--|---|
| Inledning | 1 |
| Målsättning och metod | 1 |
| Undersökningsresultat..... | 1 |
| Referenser | 3 |
| Kart- och arkivmaterial | 3 |
| Otryckta källor | 3 |
| Litteratur | 3 |
| Tekniska och administrativa uppgifter..... | 3 |
| Figur | 4 |
| BILAGA..... | 5 |
| Bilaga 1. Fyndtabell. | 5 |

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmd.se

© Kulturmiljövård Mälardalen 2007.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01407.

ISSN: 1653-7408
ISBN: 978-91-85741-23-6

Västerås 2007

Inledning

Med anledning av bostadsbyggande i kvarteret Lothar har Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen, genom Ulf Alström, genomfört en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning. Arbetet genomfördes 2007-04-17 efter ett beslut av länsstyrelsen 2007-04-16 med dnr 431-1172-07. Arbetet kom till stånd efter att schaktningarna för huskroppen avslutats. Några få meter av schaktkanten avslöjade då en något så när intakt stratigrafi. I övrigt var området spolierat av källare. Arbetet beställdes av Ångström & Mellgen som också bekostade undersökningen.

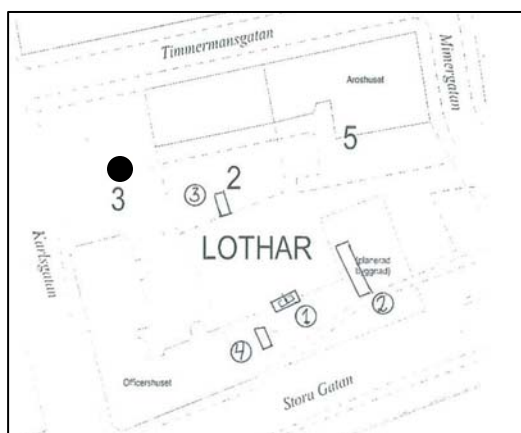
Målsättning och metod

I kvarteret Lothar genomfördes 2001 en arkeologisk förundersökning. Anledningen då, liksom nu, var byggande av bostäder. Vid undersökningen påträffades en källare samt omrörda kulturlager. Kulturlagren daterades till 1800-1900 talen (Alström 2003 samt Carlsson 2001).

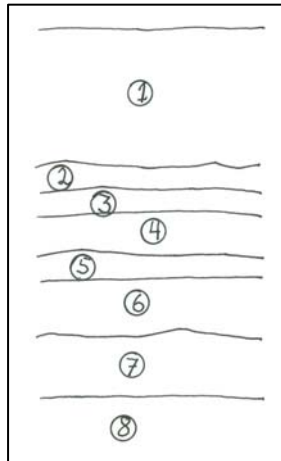
Följaktligen fanns inga större förhoppningar att 2007 års lilla undersökning skulle avslöja några äldre kulturlagerhorisonter.

Undersökningsresultat

I undersökningsområdet, Lothar 3, finns källare längs Timmermansgatan och Karlsgatan. Här utfördes de huvudsakliga schaktningarna inför nybyggnationen. Emellertid påverkades ytterligare områden som inte hade källare. Här kunde därför kulturlagren dokumenteras genom en profilritning. Den konfirmerar bilden från undersökningen 2001 (Alström 2003). På figur 1 har platsen för 2007 års profilritning placerats tillsammans med undersökningschakten 2001.



Figur 1. Siffrorna 1-4 markerar 2001 års undersökningschakt. Svart punkt markerar platsen för 2007 års profilritning. (Grundkarta efter Carlsson 2001. Här återgiven i skala 1:1600).



Figur 2. Profilritning, skala 1 :40.

1 asfalt med grusunderlag, 2 och 3 gråa gruslager, 4 krossat tegel (rivningsmassor), 5 påfört lerlager, 6 grå lera med murket fragmenterat trä, 7 grå lera med inslag av ett fåtal tegelfragment och benbitar (renritning Ulf Alström).

Profilens lagerinnehåll visar att de övre lagren 1 till 4 är av sentida datum. Det påförda lagret 5 täcker lager 6 som får tolkas som rester efter en bebyggelsehorisont. I lagret påträffades ett kritpipshuvud. 7 tolkas som en odlingshorisont på grund av att lagret var omrört. 8 är ren gråblå lera. Den rena leran ligger på cirka 7,5 m över havet (se Alström 2003).

Enligt pipshuvudets utseende kan man placera den till de holländska typerna. Pipshuvudets diameter, 16 mm, och rökkanalens diameter, 1 mm, daterar pipan och därmed lager 6 till 1700-talets andra hälft (för dateringen se Åkerhagen 1985). Man kan alltså gissningsvis, på grund av det enda daterande fyndet, anta att lager 6 med sitt murkna trä kan tyda på att kvarteret är bebyggt under 1700-talet men låg under årder och spadar under 1600-talet. Kvarteret Lothar anses tillhöra de perifera delarna av 1500-1600-talens Västerås (Olsson 1985). Den här mycket begränsade undersökningen motsäger inte detta.



Figur 3. Pipshuvudet från lager 6. Observera att pipan faktiskt är svart. Det normala är att de har vita nyanser.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Ekonomiska kartan. 11G:17. Skala 1:20 000.
Grundkarta skala 1:800 (här 1:1600) efter Carlsson 2001.

Otryckta källor

Carlsson, R., 2001. Kvarteret Lothar. Arkeologisk utredning. Kulturmiljöavdelningen Rapport 2001:11. Västmanlands läns museum. Västerås.

Litteratur

Alström, U., 2003. Kvarteret Lothar- en andra undersökning. Kulturmiljöavdelningen Rapport A 2003:A10. Västmanlands läns museum. Västerås.

Olsson, S., 1985. Idealstad med förhinder. Västerås genom tiderna. Del V:1 Stadens byggnadshistoria från 1640 till 1800-talets mitt. Västerås kulturnämnd. Västerås.

Åkerhagen, A., 1985. Tobaksrökningens och kritpipans historia. Stockholm.

Tekniska och administrativa uppgifter

| | |
|----------------------------------|---------------------------|
| KM dnr: | 07031 |
| Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum: | 431-1172-07 |
| Undersökningsperiod: | 07-04-17 |
| Arkeologtimmar: | 2 timmar |
| Personal: | Ulf Alström |
| Belägenhet: | Lothar 3 |
| Ekonomisk karta: | 11G:17 |
| Koordinatsystem: | Rikets |
| Koordinater: | X 6610400 Y 1542150 |
| Inmättningsmetod: | manuell |
| Dokumentationshandlingar: | 1 profilitrning |
| Fynd: | Fynden F1 förvaras på SHM |

Figur

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet Gävle. Ärende nr MS2006/01407.



Figur 4. Undersökningsplatsens läge markerat med en ring. Utdrag ur ekonomiska kartan. Skala 1:20 000.

BILAGA

Bilaga 1. Fyndtabell.

| Fyndnr | Sakord | Material | Vikt, gr | Antal | Antal. fragm. | Fragm. grad | Fyndomständighet |
|--------|----------|----------|----------|-------|------------------|----------------|------------------|
| 1 | Kritpipa | lera | - | 1 | 1 | - | Lager 6 |